

5. Ceny

Loni rostla cenová hladina nejvíce od roku 2004.

Cenová hladina se v roce 2019 celkově zvýšila o 3,5 %¹. To je nejvíce od roku 2004 (v roce 2007 byl přírůstek stejně vysoký). Nejvíce rostly ceny spotřebních statků (3,7 %), u těch pořízených domácnostmi o 2,9 %, vládní instituce se již druhým rokem potýkaly s více než 5% nárůstem (5,4 % v roce 2019, spotřeba vládních institucí ve větší míře sestává ze služeb, jejichž ceny jsou více ovlivněny růstem mezd). Kapitálové statky loni zdražily o 2,6 %. Směnné relace byly loni kladné (100,4 %), a to u zboží (100,2 %) i služeb (101,4 %). Ceny vývozu služeb rostly nejvíce za posledních pět let. Ve 4. čtvrtletí cenová hladina meziročně vzrostla o 3,7 %, z toho o 3,7 % u výdajů na spotřebu – u domácností o 3,0 %, pro vládní instituce se cenová hladina zvýšila o 5,5 %. Růst cen kapitálových statků dosáhl 2,3 %. Směnné relace byly kladné (100,8 %).

Meziroční dynamika spotřebitelských cen v závěru roku zrychlovala.

Závěr roku přinesl zrychlení meziroční dynamiky spotřebitelských cen. Ty se ve 4. čtvrtletí zvýšily o 3,0 %, což byl nejvyšší přírůstek od 3. čtvrtletí 2012. K posílení celkového tempa nejvýrazněji přispěly ceny potravin. Projevilo se také zastavení propadu cen dopravy. I ve 4. kvartálu v meziročním růstu cen spotřebitelů přetrvával klíčový vliv bydlení a energií. Meziroční dynamika spotřebitelských cen sílila v průběhu celého roku a výsledný přírůstek za rok 2019 činil 2,8 %, což byla nejvyšší hodnota za posledních sedm let. Přibližně polovina z loňského nárůstu padla na vrub cen bydlení a energií. Po slabém příspěvku v roce 2018 opět posílil vliv potravin a nealkoholických nápojů. Třetí nejvyšší příspěvek k růstu měl oddíl ostatní zboží a služby. Blízko k 3% hranici dynamiku posunuly i drobnější příspěvky cen alkoholických nápojů a tabáku, stravování a ubytování, rekreace a kultury, zdraví, bytového vybavení a zařízení domácností. Protiinflačně působily ceny odívání a obuvi.

Bydlení zůstalo hlavním hybatelem meziročního růstu cen.

Meziroční růst cen bydlení a energií ve 4. čtvrtletí drobně oslabil na 5,0 %. Přes mírné zvolnění přetrvával poměrně vysoký růst cen nájemného (3,8 %) a imputovaného nájemného (4,0 %). Ceny elektrické a tepelné energie, plynu a vody vzrostly o 7,2 %. Jednotlivá čtvrtletí se od sebe z hlediska vývoje cen bydlení a energií příliš nelišila a docházelo jen k drobným korekcím. Celkově se loni ceny bydlení a energií zvýšily o 5,3 %. Nejvýrazněji rostla právě složka energií – ceny elektrické a tepelné energie, plynu a vody narostly o 7,0 % a jejich zrychlení bylo hlavním impulzem, který způsobil posílení celkové dynamiky. Nájemné z bytu se zvýšilo o 3,7 % a imputované nájemné o 5,1 %. Dynamika obou položek ale byla poměrně silná již v roce 2018, takže náklady na samotné bydlení se za poslední dva roky pro domácnosti citelně zvýšily. Ceny běžné údržby a drobných oprav se rovněž silně zvyšovaly (4,9 %). Mírnější bylo navýšení cen ostatních služeb (2,0 %).

Ke konci roku zrychlil růst cen potravin, hlavně kvůli cenám masa.

Závěr roku přinesl zrychlení meziročního růstu cen potravin a nealkoholických nápojů. Ty se ve 4. čtvrtletí zvýšily o 4,3 %, zejména kvůli posílení meziročního přírůstku cen masa (7,6 %) a ovoce (10,7 %). Naopak ve 4. čtvrtletí oslabil do té doby velmi silný růst cen zeleniny (z 26,1 % ve 3. kvartálu na 6,0 %), především kvůli vysoké srovnávací základně. V průběhu roku meziroční růst cen potravin a nealkoholických nápojů postupně zrychloval. Celkový přírůstek loni dosáhl 2,8 %. Nejsilněji se zvýšily ceny zeleniny (19,6 %), masa (3,6 %) a pekárenských výrobků a obilovin (3,5 %). Tyto tři položky také nejsilněji ovlivňovaly vývoj cen celého oddílu. Pokles zaznamenaly oleje a tuky (3,2 %) a ovoce (3,9 %).

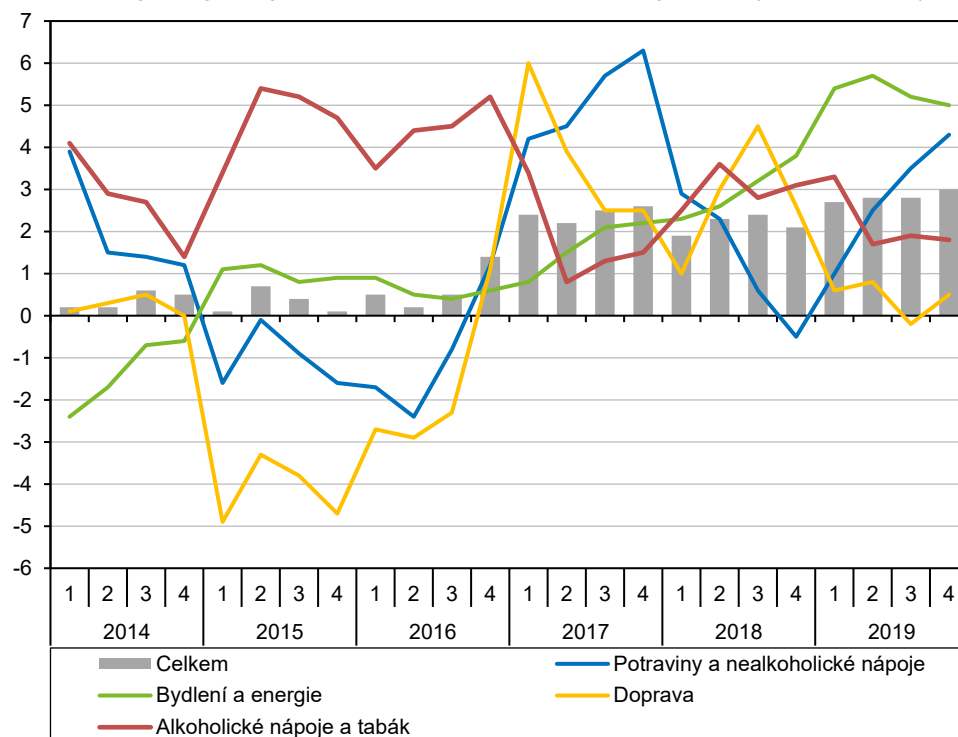
Ve 4. čtvrtletí vyprchal vliv srovnávací základny u cen dopravních služeb.

Po celý rok 2019 byl meziroční růst cen dopravy jen velmi mírný (ve 3. čtvrtletí dokonce klesly o 0,2 %). Ve 4. kvartálu dosáhl přírůstek 0,5 %, zejména kvůli vyprchání vlivu

¹ Měřeno deflátorem HDP.

nízké srovnávací základny cen dopravních služeb, která na ceny dopravy negativně působila od podzimu 2018. V průběhu roku oslabovala dynamika cen nákupu automobilů, motocyklů a jízdních kol a zejména ve 2. pololetí stagnovaly i náklady na provoz dopravních prostředků. Za celý rok 2019 vzrostly ceny dopravy o 0,4 %, z toho ceny nákupu dopravních prostředků o 0,9 %, provozu dopravních prostředků o 1,5 % a ceny dopravních služeb klesly o 4,7 %. Velmi výrazná byla po celý rok meziroční dynamika cen stravování a ubytování (celkový přírůstek dosáhl loni 4,2 %) a ostatního zboží a služeb (3,8 %). Obecně loni mnohem více rostly ceny služeb (3,7 %) než zboží (2,3 %), což souvisí s pokračující nadprůměrnou mzdovou dynamikou. Mírné posílení růstu cen zboží přišlo až ve 4. čtvrtletí (2,7 % zboží, 3,7 % služby).

Graf č. 9 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Meziroční růst spotřebitelských cen v EU ve 4. čtvrtletí zůstal mírný.

Meziroční růst spotřebitelských cen mezi 2. a 3. čtvrtletím 2019 oslabil ve většině zemí EU. Ve 4. kvartálu pak v některých státech dále pokračovalo zpomalování. Celkem se loni spotřebitelské ceny v EU zvýšily o 1,5 % a ve 4. čtvrtletí přírůstek dosáhl 1,3 %. Nejvíce se ceny v roce 2019 zvýšily v Rumunsku (3,9 %), Maďarsku (3,4 %) a na Slovensku (2,8 %). Společným faktorem, který tlačil dynamiku cen vzhůru, byly potraviny a nealkoholické nápoje. V Rumunsku a Maďarsku silně působil také alkohol a tabák. Slovensko se podobně jako Česko potýkalo s výrazným růstem cen bydlení a energií (loni se ceny bydlení a energií v Česku zvýšily nejvíce v celé EU, Slovensko bylo třetí). Spotřebitelské ceny loni vzrostly ve všech zemích Unie, v osmi případech o méně než 1 %. Nejnižší přírůstek měly Portugalsko (0,3 %), Řecko (0,5 %) a Kypr (0,5 %). Ve 4. čtvrtletí bylo pořadí zemí, kde ceny meziročně rostly nejvýrazněji, stejné jako u celoročních výsledků – Rumunsko (3,7 %), Maďarsko (3,5 %), Slovensko (3,1 %). Česko se se 3,0% přírůstkem umístilo hned za nimi. Na jihu Evropy ceny v závěru roku meziročně stagnovaly – v Portugalsku a na Kypru růst dosáhl jen 0,2 %, v Itálii stejně jako v předchozím kvartálu 0,3 %. V Řecku růst dosáhl 0,4 % a ve Španělsku 0,5 %.

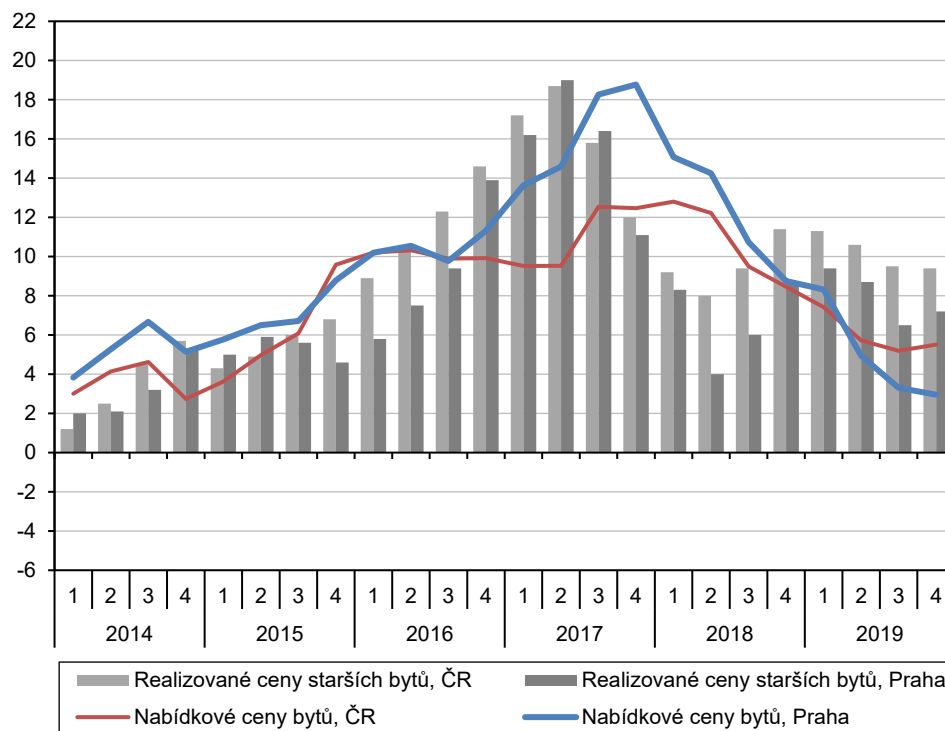
Nabídkové ceny bytů loni rostly výrazněji mimo hlavní město.

Meziroční růst nabídkových cen bytů loni oslabil v porovnání s předchozími třemi lety. Celkem se nabídkové ceny bytů v ČR zvýšily o 5,9 %, z toho v Praze o 4,8 %. Vyšší

tempo růstu mimo Prahu lze vysvětlit jednak zahrnutím jiných velkých měst (zejména Brna, Olomouce atd.), ale rovněž přelivem poptávky mimo oblast hlavního města. Ve 4. čtvrtletí se nabídkové ceny bytů meziročně zvýšily o 5,5 %, z toho v Praze o 3,0 %. Mimo Prahu zrychlil růst na 8,9 %. Realizované ceny starších bytů se loni zvýšily o 10,1 %, a ačkoli jejich meziroční dynamika během roku zpomalovala, ve 4. čtvrtletí přírůstek dosáhl 9,4 %. Ceny tak rostly více než v roce 2018, kdy výrazně zvolnilo do té doby závratné meziroční tempo. Dynamika realizovaných cen starších bytů v Praze se loni držela pod celorepublikovým průměrem (7,9 % za celý rok, 7,2 % ve 4. čtvrtletí).

Graf č. 10 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

Ceny průmyslových výrobců ve 4. čtvrtletí rostly nižším tempem než ve zbytku roku.

Ceny průmyslových výrobců ve 4. čtvrtletí meziročně vzrostly o 1,3 %. To je výrazně méně než v předchozím kvartálu (2,0 %) a 1. pololetí roku 2019 (3,5 %). Důvodem propadu meziročního tempa byl mimo jiné meziroční pokles cen zpracovatelského průmyslu (-0,1 %), které zejména v 1. pololetí tvořily základ růstu celého indexu. Nejvýrazněji ve směru poklesu působily ceny koksu a rafinovaných ropných výrobků², dále chemické látky a výrobky (pokles o 6,0 %), obecné kovy a kovářské výrobky (-1,6 %) a dopravní prostředky (-1,0 %). Naopak silně prorůstově působily potravinářské výrobky, nápoje a tabák (meziroční přírůstek 3,7 %) a dále nábytek a ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu (4,6 %). Poměrně silný byl i růst cen textilu, oděvů a usní (3,4 %). Meziroční přírůstek cen těžby a dobývání ve 4. čtvrtletí také zvolnil (na 3,7 %). Naopak posílila dynamika cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (8,3 %).

Ceny průmyslových výrobců byly ovlivněny rostoucími cenami elektřiny.

V roce 2019 dosáhl přírůstek cen průmyslových výrobců 2,6 %. Šlo o nejvyšší hodnotu od roku 2011. K růstu stejnou měrou přispěly dvě sekce. Tou první byly výrobky a služby zpracovatelského průmyslu, které tvoří výraznou většinu domácí výroby. Jejich ceny se loni zvýšily o 1,5 %. Dalším výrazným hybatelem vývoje indexu cen výrobců byly ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, které nižší váhu

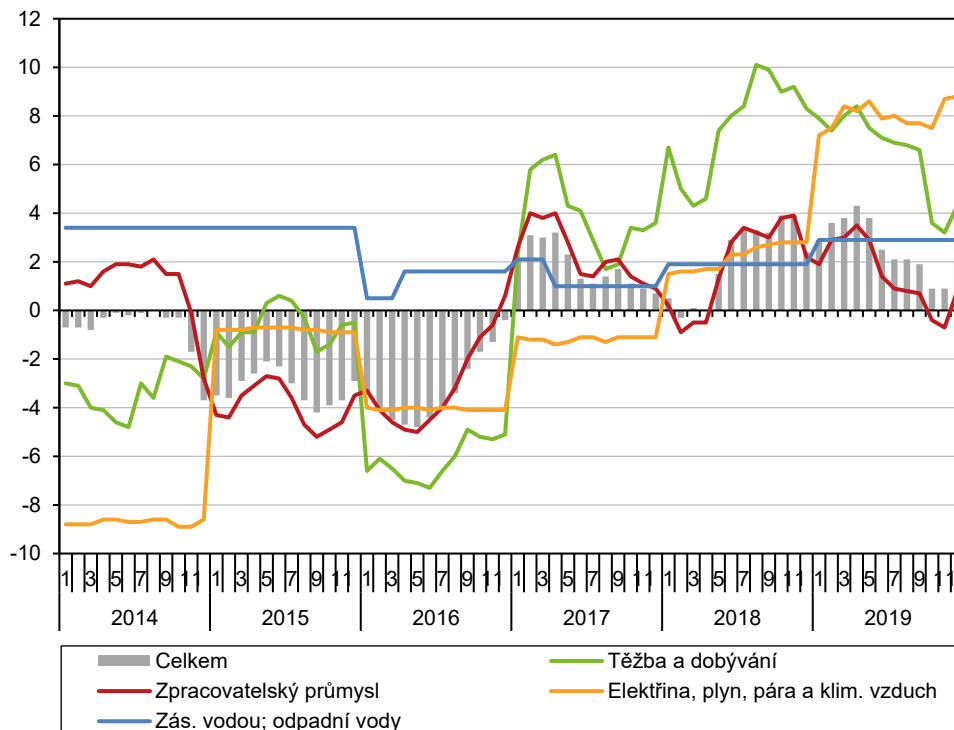
² Individuální data.

v českém průmyslu nahrazovaly velmi vysokým růstem (8,0 %). Ceny těžby a dobývání loni vzrostly o 6,4 %, hlavně pod vlivem černého a hnědého uhlí a lignitu (8,5 %), ale také kamene, písku a jílu (5,1 %). Ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu byly zcela ovlivněny prudkým růstem u elektřiny (22,7 %), přitom náklady na samotný přenos a rozvod elektřiny mírně klesly (-1,1 %). O 2,9 % se zvýšily ceny zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami.

Potravinářské výrobky byly jednou ze skupin, u kterých ceny rostly nejrychleji.

Mezi výrobky zpracovatelského průmyslu po celý rok výrazně rostly ceny potravinářských výrobků, nápojů a tabáku (celkem o 3,5 %), zejména zpracované a konzervované maso a výrobky z masa (7,0 %), mlýnské a škrobárenské výrobky (6,4 %) a pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky (5,1 %). Poměrně silně se zvýšily ceny textilu, oděvů a usní (3,7 %), a to zejména kvůli oděvům (6,5 %). Dřevo, papír a tisk zdražily jen o 0,7 %. Stagnovaly ceny dřeva a výrobků z něj (0,4 %), klesly ceny papíru a papírových výrobků (-0,4 %). Růst ale zaznamenaly tiskařské a nahrávací služby (2,8 %). Pod vlivem klesajících cen ropy došlo ke snížení u chemických látek a výrobků (o 1,6 %). Ceny základních farmaceutických výrobků se zvýšily o 2,1 %. Pryžové a plastové výrobky a ostatní nekovové materiály zdražily o 2,9 %, přitom však u samotných pryžových a plastových výrobků byl zaznamenán pokles o 0,2 %. Rostly zejména ceny ostatních nekovových minerálních výrobků (6,7 %), především výrobků používaných ve stavebnictví³. Jen mírně rostly ceny obecných kovů a kovodělných výrobků (0,8 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů (1,9 %) a stagnovaly ceny elektrických zařízení (0,2 %). Ceny strojů a zařízení se zvýšily o 2,0 %. Jen drobné zvýšení ale zaznamenaly dopravní prostředky (0,2 %). Nábytek a ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu celkem zdražily o 4,3 %. Ceny nábytku vzrostly o 1,7 %, ale opravy, údržba a instalace strojů a zařízení o 4,9 %.

Graf č. 11 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

³ Stavební výrobky z jílovitých materiálů, cement, vápno, sádra a výrobky z nich a řezané, tvarované a upravený kámen.

Ceny ropy negativně ovlivňovaly vývoj cen výrobců v EU.

Ceny průmyslových výrobců v EU se v roce 2019 zvýšily o 0,9 %. Poměrně nízký přírůstek byl způsoben meziročním propadem cen ve 2. pololetí roku, zejména pod vlivem cen ropy, které byly v uvedeném období výrazně pod úrovní předchozího roku. Projevilo se to na ložském propadu cen těžby a dobývání o 2,8 % a dále na cenách ve zpracovatelském průmyslu, které se zvýšily jen o 0,9 %, hlavně kvůli stagnaci ve 2. pololetí. O 2,4 % se loni zvýšily ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu. Po silných meziročních nárůstech v 1. pololetí se dynamika neudržela a ceny v této sekci se propadaly (na rozdíl od Česka, kde se udržoval velmi silný růst). Ceny výrobců loni nejvýrazněji vzrostly v Rumunsku (5,0 %), Maďarsku (3,9 %) a Bulharsku (3,8 %). Pokles nastal u cen výrobců v Portugalsku (−0,9 %), v Dánsku (−0,6 %) a Španělsku (−0,5 %).

Ceny tržních služeb ovlivňovala vysoká dynamika mzdových nákladů.

Ceny tržních služeb se ve 4. čtvrtletí meziročně zvýšily o 2,3 %. Jejich dynamika tak mírně zvolnila v porovnání s 1. až 3. čtvrtletím roku. Nejvíce k růstu přispěly ceny služeb v oblasti programování a poradenství (meziroční růst o 4,9 %), dále pozemní a potrubní doprava (2,2 %) a pojištění, zajištění a penzijní financování (5,6 %). Zpomalení celkového růstu bylo způsobeno redukcí tempa u některých důležitých služeb – například cen reklamních služeb a průzkumu trhu (z 5,5 % ve 3. čtvrtletí na 3,6 % ve 4. čtvrtletí) nebo architektonických a inženýrských služeb (z 1,6 % na −0,2 %). Za celý rok 2019 se ceny tržních služeb zvýšily o 2,6 %, nejvíce od roku 2008. Zrychlení dynamiky bylo spojeno zejména se stále silně rostoucími mzdovými náklady, které se do cen služeb promítaly napříč celou ekonomikou. To je přímo vidět na službách v oblasti zaměstnání, jejichž ceny se loni zvýšily o 9,2 % (zpomalení oproti roku 2018 bylo jen drobné). Nejvíce k celkovému růstu loni přispěly ceny pozemní a potrubní dopravy (vzrostly o 2,4 %, hlavně kvůli cenám železniční nákladní dopravy), dále služby v oblasti programování (4,2 %), pojištění, zajištění a penzijní financování (6,5 %). Výrazný příspěvek měly rovněž reklamní služby a průzkum trhu (4,5 %). Pokles cen se odehrál jen u skladování a podpůrných služeb v dopravě (−1,5 %).

Ceny zemědělských výrobců ve 4. čtvrtletí klesly. Zrychlil růst cen prasat.

Ceny zemědělských výrobců ve 4. čtvrtletí 2019 meziročně poklesly o 1,6 %. Ceny rostlinné výroby klesly o 5,6 %. Propad nastal u obilovin (−9,5 %), a to napříč všemi druhy (pšenice −10,9 %, ječmen −6,0 %, kukuřice na zrno −9,5 %). Zčásti za to může vysoká srovnávací základna roku 2018, ložská lepší úroda vedla i k poklesu cen na nižší úroveň. Poklesly i ceny průmyslových plodin (−8,7 %), z toho olejnin o 4,5 % (kvůli máku, který zlevnil o 30,9 %) a cukrové řepy o 18,5 %. Růst cen brambor zvolnil na 9,4 %. Po propadu v sezóně 2018 opět zdražilo ovoce (48,3 %), zejména jablka (49,3 %) a hrušky (43,6 %). Ceny živočišné výroby ve 4. čtvrtletí meziročně vzrostly o 5,6 %, zejména kvůli zrychlující dynamice cen prasat (30,9 % ve 4. čtvrtletí). Stagnovaly ceny mléka (0,1 %) a mírně rostly ceny vajec (3,4 %). Za celý rok 2019 se ceny zemědělské výroby zvýšily o 4,9 %. Přírůstkem dosáhla rostlinná (5,9 %) i živočišná výroba (3,9 %). U rostlinné výroby doznival vliv výsledků úrody z roku 2018, které byly horší ve srovnání s předchozími lety. Zdražila většina skupin plodin – obiloviny o 6,4 %, průmyslové plodiny o 1,7 %, krmné plodiny o 2,0 %, zelenina a zahradnické produkty o 6,8 %. Nejmarkantnější nárůst prodělaly ceny brambor (37,3 %), z toho konzumní brambory zdražily o 51,8 % a sadba o 16,5 %. Cenami živočišné výroby hýbala zejména veterinární situace⁴, která se promítala do cen prasat a selat (nárůst o 16,2 %). Ceny mléka se zvýšily o 2,7 % a ceny vajec klesly o 6,6 %.

Meziroční růst cen vývozu během roku postupně zpomaloval.

Ceny vývozu loni vzrostly o 0,9 %. Meziroční dynamika ale v průběhu roku postupně zpomalovala a ve 4. čtvrtletí došlo k propadu o 1,4 %. V roce 2019 vzrostly ceny vývozu průmyslového spotřebního zboží (3,4 %), nápojů a tabáku (2,1 %), potravin

⁴ Africký mor prasat. Podle údajů Státní veterinární správy byl ke dni 13. 8. 2019 hlášen výskyt na Ukrajině, v Srbsku a v 10 členských státech EU: Belgii, Bulharsku, Estonsku, Itálii (výskyt pouze na Sardinii), Litvě, Lotyšsku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Slovensku.

a živých zvířat (1,7 %), strojů a dopravních prostředků (1,2 %) a polotovarů⁵ (0,4 %). Klesly ceny surovin – minerálních paliv (–2,0 %) i ostatních surovin⁶ (–5,6 %) a také chemikálií a příbuzných výrobků (–1,0 %). Ve 4. čtvrtletí se meziročně snižovaly ceny u většiny skupin výrobků. Největší propad zaznamenaly ostatní suroviny (–13,4 %), minerální paliva (–8,5 %) a chemikálie a příbuzné výrobky (–3,5 %). Nejvíce meziročně vzrostly ceny nápojů a tabáku (1,5 %) a průmyslového spotřebního zboží (1,1 %). Stagnovaly ceny strojů a dopravních prostředků (0,1 %).

Ceny dovozu loni rostly poměrně slabě, a směnné relace tak byly kladné.

Ceny importu loni celkově rovněž vzrostly (0,3 %). Zvýšily se ceny dovozu ostatních surovin (6,9 %), potravin a živých zvířat (2,7 %), strojů a dopravních prostředků (1,6 %) a průmyslového spotřebního zboží (0,2 %). Výrazně loni klesly ceny nápojů a tabáku (–5,2 %) a rovněž minerálních paliv (–4,7 %). Mírně se snížily ceny chemikálií a příbuzných výrobků (–0,9 %) a polotovarů (–0,6 %). V samotném 4. čtvrtletí došlo u cen dovozu k meziročnímu propadu o 1,8 %. Nejsilnější pokles zaznamenala minerální paliva (–11,8 %), nápoje a tabák (–7,7 %) a chemikálie a příbuzné výrobky (–5,8 %). Poměrně silně rostly ceny dovezených potravin a živých zvířat (5,4 %). Směnné relace byly v roce 2019 celkově kladné (100,6 %). Kladně působily směnné relace obchodu s nápoji a tabákem (107,7 %), průmyslovým spotřebním zbožím (103,2 %), minerálními palivy (102,8 %) a polotovary (101,0 %). Naopak záporné byly směnné relace u ostatních surovin (88,3 %), potravin a živých zvířat (99,0 %), strojů a dopravních prostředků (99,6 %) a chemikálií a příbuzných výrobků (99,9 %). Ve 4. čtvrtletí činily směnné relace 100,4 %. Kladně působily zejména nápoje a tabák (110,0 %), minerální paliva (103,7 %) a chemikálie a příbuzné výrobky (102,4 %). Záporně ovlivňovaly celkový index zejména směnné relace obchodu s ostatními surovinami (85,5 %).

⁵ SITC 6 – tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu.

⁶ SITC 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv.

